

TARGETING EXTREMISM AND CONSPIRACY THEORIES

Противодействие на екстремизма и
конспиративните теории

2021

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

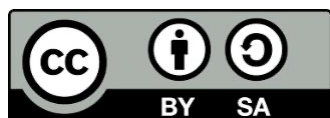
Информация за проекта

Акроним на проекта:	TEACH
Име на проекта:	Противодействие на екстремизма и конспиративните теории
Номер на проекта:	2019-1-DE02-KA204-006167
Национална агенция:	NA BIBB
Website на проекта:	www.teach-erasmus.eu
Лидер на проекта:	Dr. Sebastian Fischer Institut für Didaktik der Demokratie, Leibniz University of Hannover
Координатор на проекта:	Елисавета Фирсова
Автор:	Екип на CHЦ „Етнотолеранс“
Дата на изготвяне:	01.12.2021 г.

Консорциум

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява единствено възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за използването на съдържащата се в него информация. Номер на проекта: 2019-1-DE02-KA204-006167

Този документ на TEACH е по лиценз CC BY-SA 4.0.

Content

Национален модул за България	4
Въведение	4
Цели на модула	4
Използване	5
Загряване: Конспиративно мислене	6
Упражнение 1: Българите са подложени на геноцид	7
Упражнение 2: Нашата роля в социалните мрежи	9
Упражнение 3: Познай кой ще дойде на вечеря? Теория за циганизацията	10
Завършване: Какво ще приложи в ежедневната си практика?	12
Допълнителни материали	13
Упражнение 1: Българите са подложени на геноцид	14
Упражнение 3: Познай кой ще дойде на вечеря?	15

Национален модул за България

Въведение

Според *Ръководство за ръководители на институции за обучение на възрастни*, разработено в рамките на проект TEACH (вж. www.teach-erasmus.eu) все повече хора в световен мащаб споделят конспиративни теории и не могат да различат дезинформацията от истинските факти.

За учителите на възрастни е важно да придобият важната компетентност за диагностициране на склонността на обучаваните да споделят и вярват в конспиративни теории и да могат да ги насочват как да бъдат критични, да се справят с онлайн и офлайн конспиративно съдържание и да допринесат за намаляване на когнитивния дисонанс и емоционалната несигурност на обучаемите.

Този въпрос е особено актуален за България предвид значително по-високия процент на хора, които споделят конспиративни теории, което е още един показател за мястото на конспиративно мислене при идентифицирането и превенцията му. По-специално този модул разглежда двете най-популярни теории в България - теорията за геноцида над българите и теорията за циганизацията на българите.

Цели на модула

Целта на този модул е да подобри нивото на чувствителност и забелязване на конспиративните нагласи и да предостави на учителите ресурси за превенция и противодействие на конспирациите, които достигат до участниците в техните групи. Този модул е предназначен **да научи учителите как да разпознават и да се справят с когнитивните и емоционалните реакции, стоящи в основата на конспиративното мислене.**

Фокусът на модула е преживяването и възприемането на специфичните за страната фактори и осмислянето на причините, лежащи в основата на конспиративното мислене, напр. ролята и силното влияние на стереотипите, медиите, социалните и икономическите фактори, недоверието в официалните медии и властите и личните защиты, които водят до когнитивен дисонанс и емоционална несигурност, увеличавайки риска от заемането на крайни позиции

Използване

Този модул може да бъде използван като част от цялостната програма за обучение, в съчетание с останалите модули, описани в *Наръчника за обучители на възрастни*, разработен по проект TEACH (вж. www.teach-erasmus.eu), както и да се използва като самостоятелно обучение.

Загряване: Конспиративно мислене

Цел	Целта на загряването е да въведе участниците в разпознаването на конспиративни теории и да им помогне да идентифицират механизмите, които създателите им използват и които са в основата на приемането и поддържането на конспиративните теории по принцип.
Продължителност:	60 минути
Материали:	• Флипчарт • Маркери • Листове • Интернет връзка

Инструкция:

Стъпка I: Общи конспиративни теории (30 минути)

- Обучителят моли всеки участник да даде пример за конспиративна теория, с каквито се е сблъсквал през последната година.
- От всеки участник се очаква да даде пример (като използва мобилния си телефон) за конспиративни теории, които са били обсъждани/коментирани в негово присъствие наскоро.
- Дискусия:
 1. Какво разбирате вие под "конспиративна теория"?
 2. В какъв контекст сте се сблъскали с нея?
 3. Как разпознавате конспиративните теории?
 4. Какво според вас кара хората да вярват, да разпространяват и да споделят конспиративни теории?
 5. Какъв процент от хората според вас вярват в подобно съдържание?
 6. Има ли според вас групи/лица, които са по-податливи/уязвими, и защо?
 7. Как според вас може да се подходи към конспиративно мислене?

Стъпка II: Национални конспиративни теории (30 минути)

- Обучителят разделя групата на 3 подгрупи. Задачата на всяка подгрупа е да помисли кои са най-често срещаните национално специфични конспиративни теории.
- Дискусия:
 1. Къде и при какви обстоятелства сте чували / сте се сблъскали с тези конспиративни теории?
 2. Кое е национално специфичното, което смятате, че в други държави не съществува?
 3. Кои фактори според вас са причина за това?

Упражнение 1: Българите са подложени на геноцид

Цел	Целта на това упражнение е да предостави знания за най-разпространените в национален план конспиративни теории. То помага на учителите да идентифицират рисковете и да насърчават критичното мислене и саморефлексията на участниците.
Продължителност:	1,5 часа
Подготовка	Проверка за сваляне на съдържанието и на интернет връзката
Материали:	• Бяла дъска / флипчарт • Маркери • хартия и химикалки • лаптоп(и) • Интернет връзка
Ресурси	Exercise_1_links
Друго	Ако е необходимо, учителят може да използва линковете, предоставени в допълнителните материали (exercise_1_links).

Инструкция:

Стъпка I: Познаване на българската история (30 минути)

- Учителят разделя групата на подгрупи по трима. Всяка група има задачата да напише своето мнение по отношение на познаването на българската история и представянето на въпросите, свързани с националната идентичност, историята и древната култура:
 - в учебниците по история за училищното обучение
 - в осведомеността на среднестатистическия българин, както и
 - кои са крайните позиции, които са чували участниците по отношение на исторически факти / премълчани / недоизказани истини?
 - проучване на профили на екстремните патриоти, което крие рискове

Стъпка II: За и Против (30 минути)

- Учителят обобщава дискусията от Стъпка I в две полярни групи по отношение на учебниците по история, предаванията, социалните мрежи и публикациите, свързани с българската национална идентичност, в две групи:
 1. Учебниците по история не отразяват реалните факти, за да нямаме национален дух и идентичност
 2. Учебниците по история отразяват реалните факти и съдействат за формиране на национален дух и идентичност.

- Накрая учителят кани участниците да обсъдят аргументите За и Против ([exercise_1_links](#)).

Стъпка III: Рефлексия – кое определяме като геноцид? (30 минути)

- В общата група се споделят теориите / нагласите, изведени от всяка група и аргументацията за това, намерена в мрежата.
- Дискусия:
 - Как може да бъде запазена и подкрепяна националната идентичност така, че да не се стига до конспиративно мислене?
 - Коя е границата между едното и друго?
 - Има ли начин за защитаване на собствената позиция, без да бъде това компенсаторно като защитна реакция?
 - Кои са когнитивните и емоционалните причини, които могат да доведат до споделяне на конспиративни теории в тази връзка?
 - Чувстваме ли се заплашени и незащитени?
 - Чувстваме ли се излъгани / предадени?
 - Какво ни липсва?

Упражнение 2: Нашата роля в социалните мрежи

Цел	Целта на това упражнение е да повиши разпознаването на класическите стереотипи, които могат да бъдат в основата на споделени конспиративни вярвания и нагласи, стимулирани и допълвани и от личния опит. Задачата е всеки участник да осъзнае своята роля и възможна намеса в разпространението и превенцията на разпространението на конспиративните теории.
Продължителност:	2 часа
Материали:	• интернет • лаптоп с камера • мобилни телефони (на участниците)

Инструкция:

Стъпка I: Конспиративни теории в социалните мрежи (90 минути)

- Всеки участник получава задача да направи свое онлайн проучване и:
 1. Да проучи и избере конспиративна теория, която най-лесно би могъл да поддържа
 3. Да направи прави план за това къде, в коя медия, по какъв начин и с какви средства ще я представи, до кого иска да достигне, с какви аргументи ще я подкрепи
 3. Да заснеме кратко видео, което представя поддържаната конспиративна теория

Стъпка II: Рефлексия (30 минути)

- Резултатите се обсъждат в групата и се гласува в каква степен биха се убедили и приели новината / теорията останалите участници в групата
 - Кое би ги накарало да бъдат по-резервирани и кое би ги стимулирало (конкретна медия, споделено съдържание от приятел...)
 - Кои са когнитивните и кои са емоционалните моменти, които са използвани / оказали въздействие?

Упражнение 3: Познай кой ще дойде на вечеря? Теория за циганизацията

Цел	Целта на това упражнение е да повиши чувствителността към разпознаването на класическите стереотипи, които могат да бъдат в основата на споделянето на конспиративни вярвания и нагласи, стимулирани и допълвани и от личния опит.
Продължителност:	1,5 часа
Подготовка	Продължителността на ролевата игра „Познай кой ще дойде на вечеря?“ е около 45 минути, а подготовката включва раздаване на ролевите карти на участниците с роли. На наблюдателите се раздават листове хартия и химикалки, за да записват наблюденията и впечатленията си.
Материали:	• Флипчарт • маркери • бели листове • химикалки
Ресурси	• exercise_3_role_cards

Инструкция:

Стъпка I: Ролева игра (60 минути)

- Обучителят моли 5 участника от групата да бъдат доброволци и да изтеглят по една ролева карта ([exercise_3_role_cards](#)).
- Всеки участник има 10 минути, за да се опита в максимална степен да влезе в ролята. Участникът с ролева карта 5 работи самостоятелно извън помещението и част от инструкцията към него/нея е да влезе в помещението след 20 минути, като почука на вратата, за да му отворят.
- Останалата част от групата има задача като самоподготовка да влезе в ролята на наблюдатели, които си водят записки и споделят коментарите си след това.

Стъпка II: Дискусия (30 минути)

- Въпроси към участниците:
 - Кое ви затрудни?
 - Как се почувствахте в ролята?
 - Промени ли се нещо спрямо началните ви нагласи в хода на играта?
- Въпроси към наблюдателите:
 - Какви стереотипи забелязахте?
 - Каква динамика усетихте?
 - Кои нагласи останаха непроменени?

- Кое доведе до промяна според вашите наблюдения?
- Какви ролеви модели и влияния забелязахте, че оказват най-силно въздействие?
- Какви стратегии могат да се приложат към хората, които имат твърди стереотипи така, че да ги преразгледат?
- Смятате ли, че ако не бъдат осъзнати, такива стереотипи могат да станат причина за споделяне на конспиративна теория?
- Какво можете да предложите за преодоляване на стереотипите и за приобщаване вместо поддържане на защитна позиция?
- Смятате ли, че стереотипите имат същата защитна функция като конспиративните теории?
- Искате ли да добавите нещо друго?

Завършване: Какво ще приложи в ежедневната си практика?

Цел	Участниците обобщават какво са научили през деня. Целта е знанията да бъдат обвързани с личното ежедневие и професионална среда.
Продължителност:	30 минут
Материали:	• лепящи листчета / стикери в различен цвят • бели листове

Инструкция:

- Всеки участник има за задача да помисли за собственото си ежедневие, с какво се сблъсква и има ли нещо, което е осъзнал като незабелязано до момента и преосмислил по нов начин след обучението.
- След това – какво може да направи, за да противодейства и как ще го приложи през следващата седмица конкретно (10 минути)
- В заключение всеки участник пише на шарените лепящи листчета 3 ключови думи, които отразяват с метафора / конкретно личния опит от деня и го запазва за себе си.

Допълнителни материали

Упражнение 1: Българите са подложени на геноцид

Exercise_1_links

Линкове, които учителят може да използва като илюстрация – онлайн съдържание от социалните мрежи, свързано с националната история и геноцида.

Линкове към публикации, в които няма оценки:

1. <https://www.flagman.bg/article/156923>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=1HmP52lpSJQ>
3. https://knizhen-pazar.net/sold_products/books/1893301-istinskata-istoriya-na-balgarite
4. https://www.book.store.bg/search?srchstr=%EA%ED%E8%E3%E0%20%E7%E0%20%E8%F1%F2%E8%ED%F1%EA%E0%F2%E0%20%E8%F1%F2%EE%F0%E8%FF%20%ED%E0%20%E1%FA%EB%E3%E0%F0%E8%F2%E5%20&ax=1162&gclid=EAlaIqobChMI3eb6wNui8QIVTwOLCh0RUAFqEAMYASAAEgLVzfD_BwE
5. <https://www.dw.com/bg/%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B4-%D0%B8%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5/a-14905699>
6. <https://m.facebook.com/bulgarisme/posts/1016368848441230:0>
7. <https://ciela.bg/knigi/nehudozhestvena-literatura/istoriya/golyamata-istina-genotsidat-na-balgarite-vav-varbarska-makedoniya-predstoyashto/>
8. https://www.parliament.bg/pub/plenary_documents/454-02-7_PR_osazhdane%20na%20genotsida%20nad%20balgarite.pdf
9. https://knizhen-pazar.net/sold_products/books/1823082-genotsidat-i-holokostat-nad-balgarite-izvarshen-ot-yudei-turtsi-gartsi-rusnatsi-sarbi-komunisti-masoni-bogobortsi-globalisti-tsionisti

Линкове към публикации, в които има ясни оценки:

1. <https://eurocom.bg/new/genotsid-sreshchu-blgarite>
2. <https://dnes.dir.bg/comments/dzho-baydan-prizna-armenskiya-genotsid-za-parvi-pat-prezident-na-sasht-s-reshenie-sreshtu-turtsiya>
3. <http://www.bulgaria.ga/russiangenocide.html>

Упражнение 3: Познай кой ще дойде на вечеря?

Exercise_3_role_cards

Продължителността на играта е около 45 минути, а подготовката включва раздаване на копия от ролеви карти на всеки от четиримата участници, които са получили роли. Наблюдателите получават листа и химикалки за записване на впечатленията. На групата се обяснява, че това е ролева игра, чиято цел е да изследва ролята на семейството за възприемане на образите на хора с различен социален и културен произход.

Определят се петимата участници, които имат желание да играят ролите (по възможност трима мъже и две жени) и още петима за специални наблюдатели. Останалата част от групата са обикновени наблюдатели.

На всеки специален наблюдател се посочва по един от актьорите, когото да наблюдава и да си води записки за аргументите, които той използва в спора.

На актьорите се раздават ролевите карти, като им се дава 10 минути, за да се подготвят.

На всеки един от четиримата актьори се раздава по една от следните ролеви карти.

Дъщерята

Ситуацията: Решили сте да спрете да се криете от семейството си и да им кажете, че искате да живеете с приятеля си ром.

Вие започвате играта. Съобщавате на семейството си, че искате да живеете с приятеля си, който е ром. Опитайте се да защитите решението. Ясно изкажете мнението си, че предразсъдъците към връзки като вашата са грешни и вие можете да докажете това.

Майката

Ситуацията: Дъщеря ви има приятел ром, с когото има много близки отношения.

Вие обичате много дъщеря си, но не можете да разберете как може да ви причини такова нещо. Подкрепяте съпруга си във всичко, което каже. Не заплашвате дъщеря си, а по-скоро съжалявате за болката, която ви причинява. Смятате, че приятелят ѝ ром ще я изостави и тя много ще страда.

Братът

Ситуацията: По-малката ви сестра има приятел ром, с когото има много близки отношения.

По принцип нямате нищо против тя да излиза с ром и всъщност защитавате правото на всеки да има пълна свобода в личните си отношения.

Въпреки това, когато майка ви започне да говори, че той ще я изостави, започвате да подозирате, че той само използва сестра ви. Показвате загрижеността си и искате да защитите сестра си.

Бащата

Ситуацията: Дъщеря ви има приятел ром, с когото има много близки отношения. Вие взимате решенията вкъщи и не одобрявате решението на дъщеря си. Представяте възприетите в обществото морални ценности и ви интересува какво ще кажат хората. Не смятате себе си за расист, но дъщеря ви да се омъжи за ром е нещо различно. Представете си строг баща и се аргументирайте, както той би го направил.

Приятелят ром:

Ситуацията: Вие имате приятелка момиче, което е българка, с която искате да заживеете.

Знаете, че съществуват стереотипи и че ще срещнете неразбиране както от своето, така и от нейното семейство. Притеснявате се, защото знаете, че приятелката ви ще съобщи новината на семейството си тази вечер. Решавате да ѝ помогнете и да защитите позицията си и без да сте поканен отивате в апартамента, в който приятелката ви живее.

Сцената се подготвя, като се слагат 4 стола в полукръг пред наблюдателите и им се обяснява, че това е дневната и ще наблюдават дискусия в едно семейство.

Приятелят ром влиза (чука на вратата) след 20 минути (10 минути от ролевата игра) Дава се сигнал на актьорите да започват.

След разиграване на историята от актьорите дискусията започва с мнението на актьорите как са се чувствали по време на играта.

После всеки от специалните наблюдатели обобщава аргументите, които са използвали актьорите, за да защитят своята гледна точка.

Би могло да се продължи с обща колективна дискусия с цялата група по въпроси като:

- Аргументите, които чухте, напомнят ли ви на нещо, което сте чули във вашето семейство?
- Щеше ли да е различно, ако приятелят на момичето беше българин?
- Щеше ли да е различно, ако не момичето, а брат ѝ искаше да се изнесе?

- Смятате ли, че този тип конфликт е често срещан днес, или смятате, че е отживелица? Това случвало ли се е във вашето семейство?.

Ако групата няма опит с участието в ролеви игри и това ѝ е за първи път, е необходимо на участниците да се дадат допълнителни разяснения. Те трябва да са наясно, че ролевата игра е различна от актьорското пресъздаване на измислен герой. Тук целта не е да се преиграва, а да съхраним автентичността си и да използваме всичките си знания и способности, за да защитим определено поведение или роля.

TARGETING EXTREMISM AND CONSPIRACY THEORIES

Leibniz
Universität
Hannover

Institut für
Didaktik der
Demokratie

vhs
ADA UND THEODOR LESSING
VOLKSHOCHSCHULE
HANNOVER

Demokratiezentrum **Wien**
www.demokratiezentrum.org

Folkuniversitetet

ethnotolerance

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union